

Estudamvenidogan

Collection from M. A. Akşit

2-Bölüm/Kültür

3

Genel Sosyal/kültürel Var oluş Algısı *

M. Arif AKŞİT**

*B. Güvenç¹, Sosyal Antropoloji Dersinden derlenmiştir.

**Tıp Doktoru, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı, Neonatoloji ve Pediatrik Genetik Uzmanı, (Emekli) Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi

İnsanlar yalnız algıları olsa bile, dayandıkları genellikle sosyal, toplumsal boyutta olmaktadır. İnanışları, dinleri de bu yapıda oluştururlar. Temelde kendi tanımlarına göre din faktörü ana temel derken, sosyal yapı din oluşturmaktadır. Sonuçta tüm öğeler birbiri içine girmektedir.

Her toplum kendisine bir değişim boyutu oluştursa da genel yapısı benzerdir. Bu açıdan temel yapı olarak 8'li karakter, Güvenç¹ tanımlaması ile ele alınmaktadır.

Bu makalede Kültürel Yapıya göre Yaşam/ Varlık ve Ölüm algısı işlenmektedir. Her grup ayrı ele alınması gerektiği düşünülmüştür.

Insanların algılarını kendileri ve eğitim ile oluştuğunu ifade etseler bile, eğitim genellikle kendi kültürün devamlılığını temel almaktadır. Bir kuyu içindeki insanın yukarıdaki yaşamı algılaması genellikle beklenmez.

Çağdaş eğitim bireyin toplum içindeki eğitim olup, bunun ötesine çıkmaz, çıkmak istemez, ayrıca bu yapıda olmaktan da gurur duyar. Atatürk ise *muasır medeniyet ötesini* hedef göstererek eğitimi tanımlamaktadır.

Atatürk, *Türk, öğren, çalış, güven* sözü² ile her birey bunu kendisine göre yorumlamaktadır. Kültürel kalıp bunu gerekli kılmaktadır. Arapça ifade ile, *Ey Nas (insan), İkra (Eğitim al ve eğit, öğren, öğret, oku değil okumak), ibadet (eski İbranice çalışarak değer üretmek demek, kalıba uymak ve tapınmak değildir), imana (emin olmak, güvenmek, dayanmak)* olarak söylenebilir.

Atatürk'ün İzmir İktisat Kongresinde belirttiği özel sektörün desteklenmesi sözü ve zorunlu olunursa devletin yapılanması yaklaşımı yerine, 1936 yılında iktisat krizinde devletin öne çıkması ile *devletçilik ilkesi* saptırılmaktadır.

Estudamyenidoğan

Kültürlerde bu belirgindir, bir idol yaratılır, bu bir bakıma kültürlerde tanrı gibi yaklaşımlar ile ona uyulması istenir. İnanışlarda da yazılı metinler, sonra peygamber eklemeleri, gelenekler ve bazı felsefe görüşleri, sonra zaman içindeki yorumlar ve bireyin algısı ile en az 5 farklı boyut oluşturunca, yolu bulması için bir veli, hoca, papaz gerekli görülmüştür.

Genel olarak Yahudi/Arap boyutunda örf, adet ve gelenek hakimiyeti, İran/Hristiyan da hoca/papa etkisi gözlenmektedir. Unutmamak gerekir ki kültürel değişim nedeni ile Hristiyan, Yahudi algıları toplumlara yayılmakta, farklı din gibi öne sürülmektedir. Bu açıdan temel kitap örtülmeli, bunun Latince ve Arapça okunması ile de bu sağlanmaktadır. Birinci Dünya Savaşı zamanında Kuran metni İngilizler tarafından değiştirilmeyince, tarikatlar oluşturularak farklı yapı geliştirilmiştir.

- 1) Güvenç, B. İnsan ve Kültür. Boyut Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- 2) Atatürk. Türk, Çalış, öğren, güven www.webtekno.com.
- 3) TCK: Türk Ceza Kanunu www.mevzuat.com

Ooooo

Ahlaklısını severim www.habernediyor.com

God is love 1 John 4:16 www.bibleref.com

3) . 2008.

4) Existence, Presence (Quran Surah: 97, Verse: 874, Result: 1057). Quran, www.ahmedhulusi.org, 2008.

5) After Life, Death (Quran Surah: 73, Verse: 241, Result: 29120). Quran, www.ahmedhulusi.org

TCK³ göre suç: *Suçta ve cezada kanunilik ilkesi: Madde 2- (1) Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz. (2) İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz. (3) Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz. Hukukta temel olan yasak; zarar ve zulümde iken, birçok konu zarar/günah kapsamına alınmış, dayanağı olmasa da sıklıkla veliler ve peygambere aradan geçen 150-250 yıl sonra eklenmiştir. Peygamber zamanında yakılan metinler, ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.*

Kuran⁴ temelinde tek bir ayet alınır; 49/14 Bedeviler: "İman ettik." dediler. De ki: "Siz iman etmediniz. Ancak 'Eslemna/kurala, kalıba uyan, Müslüman' olduk deyin. İman henüz bilincinizde açıklık kazanıp yerleşmemiştir, sizin kalplerinize

girmemiştir. Burada iman, emin olmak, inanmak boyutunun akıl ve gönül boyutunda olup, davranışa yerleşmelidir. Kalıp ibadet denilen yaklaşım iman anlamında ele alınamayacağı gözlenmektedir.

Bu makalede genel Kültürel öğelere değinilecektir, kültürlerle göre yaklaşım bundan sonra belirtilecektir.

Özet

Genel Sosyal/kültürel Var oluş Algısı

Amaç: Varlık, yaşam ve yaşam ötesi, ölüm boyutunda, Kuran ayetleri ile bir kişisel bakış yapılmaktadır, ki bu inanişaya dayalı bir değerlendirme değildir.

Dayanaklar/Kaynaklar: Ahmed Hulusi Kuran^{1, 2} temelinde, web düzeninden alınarak, a) varlık; 97 sure, 874 ayet ve sonuçta 1057 kelime geçişi ile, b) ölü-ölüm; 73 sure, 241 ayet ve 291 kelime geçişinden yararlanılmıştır.

Giriş, Tanım: Kuran kelime anlamı olarak, sunum, taktim olduğu dikkate alındığında, bir felsefe boyutu olarak ele alınarak, varlık ve ölüm konusu irdelenmektedir. Bakış açısı tıp ve Yenidoğan ağırlıklı olduğu görülecektir.

Sonuç: Tüm yaklaşımlarda sonuç olarak yaşam, varlık ve ölüm vurgusu olduğu gözlenecektir.

Yorum: Varlık ve yaşam sonucunda ölüm kavramlarının tamamen kişisel bakış açısı olduğu, hekim gözü ile ele alındığı ve Yenidoğan Yoğun Bakım yaklaşımı içinde bulunduğu algılanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Neonatoloji, Varlık, ölüm irdelenmesi

Outline

At General Outlooks, Being, Presence at Social/Cultural Perception

AIM: The words; existence and death at Quran is taken for individual discussion based on medical perspective. Thus not a religious consideration.

Grounding Aspects: Quran¹⁻², from Ahmed Hulusi web indications; a) presence; 97 verses, from 874 subject, result 1057, b) Death; 73 Verses, 241 subject, 291 result.

Introduction: The meaning of Quran, presentation, so, as presence and death words, the thoughts be noticed at this unit. This article is a philosophical point of view at medical inspection.

Notions: All assessments on presence and death and after life, also.

Conclusion: The presence, after life being personal announcement, from health/medical and physician point of view, especially considering at Intensive Care Unit of Neonatology.

Key Words: Neonatology, presence, and death in consideration

Giriş

Estudamyenidoğan

Kültür temel anlam olarak *Oxford Languages*¹ internet tanımı olarak: *bir toplumun duyuş ve düşünüş birliğini oluşturan, gelenek durumundaki her türlü yaşayış düşünce ve sanat varlıklarının topu, ayrıca: toplumsal ve tarihsel gelişme süreci içinde yaratılan her türlü değerlere bunların kullanmada, sonraki kuşaklara iletmeye kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların tümü* denilmektedir.

Kültür² (Culture/Wikipedia) *bir şemsiye terim olarak, sosyal davranış, aynı zamanda bilgi, inanış, sanat, kanunlar, gelenekler, bu gruplardaki bireylerin davranışları ve kapasiteleri* olarak tanımlanmaktadır.

Kültür 3 (medyaveiletişim.kulup.tau.edu.tr) yaklaşımında ise; 1) Ulusal, 2) Yüksek, 3) Popüler, 4) Kitle, 5) Egemen olarak tanımlanmaktadır. Bu toplumdaki sınıflara göre yaklaşımı göstermektedir. Kültürü bilim olarak ele alan Sosyal Antropolojik Boyut ile ele alınması tercih edilmiştir.

Sosyal Antropolojik Olarak Kültürelere başlıca:

- a) Göçebe Kültürü
- b) Tarım Kültürü
- c) Endüstri Kültürü
- d) Yüksek Teknoloji Kültürü
- e) Birey Hakkını temel alan kültür

Her toplumda saf bir kültür olmadığı, karma yapılardan söz edilmelidir. Köy, kasaba ve şehirlerde temel algılanan farklı olabilmektedir.

Sosyal Antropolojik Olarak Kültür Öğeleri:

- 1) Aile
- 2) Kültürel kaynaklar, Sanat
- 3) Çevre
- 4) Eğitim
- 5) Din/Devlet/Yönetim boyutu
- 6) İnsan
- 7) Sağlık algısı ve yapısı
- 8) Teknolojik boyut.

Teknoloji kültürel öğenin belirleyici olsa da her birey/toplum farklı algılamaktadır. Bir insanda birçok kültürel öğenin bulunduğu da algılanmalıdır.

Her bir parametrenin bireye göre etkileşimi vardır, bu açıdan insanı insan yapan tüm parametrelerin kültür adı altında toplandığı görülmektedir. Bu açıdan, Sosyal Antropolojik açıdan gruplandırma temel alınmıştır.

Her bir parametre, lügat anlamı olarak değil, kültürel algı olarak ele alınacaktır. Lügat kültüre göre tanımlanmaktadır.

Birçok tanımlamanın Yüksek Kültür yaklaşımının temelinde olduğu görülmektedir.

Sosyal Antropolojik olarak Kültürlere Bakış

a) Göçebe Kültürü

Temelde varlık, kabile, grup esastır, birçok kültür içinde de örneğin, futbol takımı tutan ve fanatik olanların yaklaşımı da benzerdir. Temel kültürel yapı farklı olsa da burada kültürel yapı içindeki önemi sunulmaktadır.

Göç boyutunda kişiler farklı kültürde olsa da göçebe kültürel yapıya dönerler, örneğin, Almanya'ya gidenler, ilk planda göçebe olmuşlar, sonra uyum sağlamışlardır.

b) Tarım Kültürü

İnsanlar yerleşim hayatına geçmesi ile, varlığını korumak için, kabileden daha büyük, şehrsel yapıları oluşturmuşlardır. İlk planda köy, sonra kasaba ve şehirler iken, şimdi mega şehirler, belirli grupların oluşturduğu karma yapılar olarak öne çıkmaktadır.

Bulgaristan'dan göçenler, orada bir endüstri yapısından, buraya kabile yapısına gelmiş, sonra tarım kültürü yapısından endüstriye adapte olmuşlardır. Tek boyutları bağımsızlığın devamlılığını sağlamak olmuştur.

Temel yapısı, örf, adet ve geleneklere dayalı oluşmaktadır.

Varlığın devamlılığı toprak bütünlüğü olmaktadır.

c) Endüstri Kültürü

Yapı olarak, bir patron ve bireyler orada çalışan işçi veya memur yapısındadır. Kontrol, Kurum Kültüründedir. Her birey görevini yapacak, görev ve ödev bütünleşmesi sağlanacaktır.

Sınıf farklılıkları Tarım kültüründe gibi oluşmakta, ancak farklı yapıdadır. Amir, amire hizmet eden, duyuran, kural yapan ve uyan grup oluşmaktadır.

Birey düşünmeyecek işini yapacak, ancak önüne sandık gelince seçecek, onlara uyacaktır.

d) Yüksek Teknoloji Kültürü

Güç bende kuralı geçerlidir. Amerika temelde en eski zamanda da Kızılderilileri yok ederken sadece öldürme değil, çiçek virüslü battaniye ile 50 milyon kişinin ölümüne neden olmuşlar, kendileri ise aşı ile korunmuşlardır.

Zamanımızda da savaşlar, güçlü olanların bireyleri, aradaki farkları kullanarak oluşturmasıdır. Birinci Dünya savaşında İngiltere, Kuran ayetlerinde değişim yapamayınca, tarikatları desteklemiş ve bölünme yaparak hakim olmuşlar, aynı durumu da Amerika kendisinin terör unsuru kabul ettiklerini desteklemesi ile sürdürmektedir.

e) Birey Hakları Kültürü

Çok eski zamanda be tüm dinlerde bireyin ayrı, özel ve özgü olması gerekirken, Fransız İhtilalindeki 3 simge olan; Bağımsızlık, Eşitlik ve Kardeşlik algılarının, yönetim modellerdir ile insanı kontrol etme, onları kalıba sokma ve güdülemek açısından farklı yapılarda kabul edilmiştir.

Bu yapıda bu üç temel esastır. Demokrasi, muhalefet olmadan olmaz, bu da bireyin kendisi olabilmeli, Cumhuriyet ise seçme olmalı, bireyin kendi rızası ile seçimi de kendisinde olmalıdır. Toplumun seçtiğini kabul etmek zorunda değildir.

Birey odaklıdır, bağımsız, kendi rızasını veren ve kardeşlik bağı ile bağlı olandır. Kardeşlik denilince, cinsiyet, ırk, sosyal boyut ve inanışlar ile ayrıcalık yapılamaz. Covid bize aynı tür RNA kardeşi olduğumuzu da ispat etmiştir.

Birey kendisi, kendi kontrolünü yapacak, bilgilenecek ve rızasını verip, sorumluluk alacaktır.

f) Karma Kültür Yapısı

Artık çok geçişli ortam olması, TV ve medya yanında bilişim boyutundaki telefon dahil birçok yapı, bireylere üstün gördüklerini almalarını öğütlemekte ve yapmaktadırlar.

Bazı kişilerin karavan isteği ile her yerde evlerini kurmaları bir göçebe uygulamasıdır.

Dağ başında bir arazide bitki yetiştirmek, orkide pazarını ele geçirmek, Tarım ve Endüstri yapısını karması olabilmektedir.

Yüksek Teknoloji kullanan, bilişim çağı, dikta ile hakimiyet kurmak istenirken, birey hakları denilerek, tam bir isyankar yapının da içinde olunabilmektedir.

Suriye göçmenleri buldukları yerdeki değil, vardıkları yerlerde hızlı değişim geçirmekte, kabile yapısından farklılaşmaktadırlar.

Sonuç:

Hiçbir birey insan olarak bağımsızlığına, birey olarak haklarına ve sosyal, genetik açıdan da kardeşlik yapısını bozacak bir durum, ayrıcalık kabul edilemez. Bu açıdan tüm kültürler insanlık yapısında, etik ilkelerde olduğu sürece bir özellik, bir zenginlik ve bir değişim boyutu olarak ele alınmalıdır.

Genel Kültürel Özellikler, Kültürel Öğeler

1) **Aile:** Temelde aile toplumun çekirdeği olarak, bir yurt, bir oba, bir kabile, grup olarak geniş kapsamlıdır. Sadece genetik yapı ile değil, tüm bireyler kardeş olarak ele alınırlar. Büyükler anne, baba rolü oynar, erişkinler çocuk, küçüklerde gençler ve eğitileceklerdir. Her ailenin bir simgesi, bir rengi ve bir kahramanı vardır. Keçi kılından olması bir anlam taşır. Osmanlı yapısında olan simgeler de belirgindir.

Estudamyenidoğan

Her kabiledede, bazı gruplar öne çıkar: üst kültür genellikle yönetici, ancak yönetici olmak için sadece bedensel değil, akıl ve kapasitesi olmalıdır, büyük olanın reis olması Türk toplumunda ilk sırada ama kesin değildir. Ertuğrul Gazinin en büyük oğlu değildir Osman Bey, örneğinde olduğu gibi, liderlik için özellikler gerekir.

Tarım kültüründe asilzadelik olduğu için, örf ve adetlerin devamlılığı açısından büyükler eşleri seçerler ve geniş aile kavramı olur, mevcut yerleşim yerine bir ev yaparak orada yaşanır.

Endüstri artık şehir ve fabrika yolunda olunca, aileler küçük, çekirdek olmuş, bunun yoksunluk boyutu, iş kardeşliği ile doldurulmaya çalışılmış, işçisin işçi kal ile övünç boyutuna taşınmıştır.

Yüksek Teknoloji en büyük darbeyi ailelere göstermiş, artık tek anne, tek baba yapısı olmakta, nikahsız birliktelik gözlenmektedir. İnsanlar bu açıdan uyuşturucu gibi bağımlılıkları olmakta, intihar artmaktadır. TV bağımlılığı belirgindir.

Birey Hakları boyutunda insanlar kendilerini bulmaya çalışmakta, kendi inanç yapısını oluşturmada, artık her birey bir felsefe yapısında oluşmaktadır.

2) Kültürel kaynaklar, Sanat: Kabilenin tarihsel ötesinde, sorunlarda öne çıkma boyutu ele alınmalıdır. Dostluk, kardeşlik ve barış öne çıksa da görünüşte savaşı kazanan lider olur denilir. Savaşma kabilenin gücünü aşındırır, bu açıdan, eleman kaybı olacağı için savaş değil fetih, onlar ile bütünleşme öne çıkar. Osmanlı leventleri Endonezya'da yerleşmişler, İspanyollar kale kurmuş, halkı köle gibi çalıştırmışlar, Hristiyanlık yaymaya çalışmışlar, leventler ise evlenmişler ve halk ile bütünleşmişler, sonuçta tüm oraları Müslüman olmuştur. Cengiz Kaan, 40 bin çocuğu olduğu söylenir, savaş ile ele geçirme yerine, beyin kızı ile evlenmesi, kabile bütünleşmesi ile çok hızlı yayılmıştır.

Sanat bir simge şeklinde oluşmuştur. Futbol takımlarında renkler bir bakıma birey ve aile ile bütünleştirilir. Beşiktaş, beyaz ve kırmızı renk iken, işgal zamanında siyah ve beyaz olmuş ve halen devam etmektedir. Kırmızı, kök boya ile oluşan ve Albayrak ile özellik arz etmektedir. Fenerbahçe için Lacivert bir zor bitkisel renk olup, asilzade temsilcisi olup, bu bir kutsallık sunmaktadır.

Tarım kültüründe kaynak, yaşlılardan gelir, örf, adet ve geleneklerdir. Din açısından da veliler, hocalar türer, onlar bağışlar, şefaet ederler.

Endüstri ise her iş ve fabrika kendisine göre bir kurum kültürü ve kaynakları da buna göre oluşur. Tarih kurumun yapısı ile ilgilidir.

Yüksek Teknoloji kullananlar ayrıdır, pilotlar ayrı oturur, doktorlar ayrıdır, doçentlerin ile profesörlerin yemek masaları farklıdır.

Birey Hakkı içinde bir bakıma içinde olan durumdan rahatsız olup, birçok İnsan Hakları Bildirgesini söyler, gerekçe tutar ama dinleyen olamaz.

3) Çevre: Aile çevre ile bağımlı, bağımsızlığını ve özelliklerini sağlamak için, kolaylıkla yer değiştirebilmektedir. Bu açıdan teknoloji yanında, çevre ile kabile aynı boyutta olabilmektedir.

İstanbul'da Kadıköy Fenerbahçe, Beşiktaş ve Galatasaray o bölgelerin takımı olmuş ve özelliklerini de taşımıştır. Çarşı, esnaf Beşiktaş iken, yine aristokrat yapı Fenerbahçe'de toplamaktadır. Bir bakıma çevre mi, yoksa takımlar mı oluşturduğu sorgulanabilir.

Tarım kültüründe çevre vatan olup, dokunulmaz, bozulmaz, yapılandırılan yerdir. Yapılan yerler de kültürel kaynak olmaktadır.

Endüstri de fabrika kendisi çevreyi tahrip edebilir ama diğerleri etmemelidir.

Yüksek Teknoloji amacı için her şeyi mubah tutabilmektedir. Çevrenin korunması söz edilir ama daha güzelleşmesi söz edilmez.

İnsan Hakları tanımında, Kızılderililerin dediği gibi, bizler geleceğin mirasını yiyoruz bu açıdan onu geliştirmek ve güzelleştirmeliyiz.

4) Eğitim: Temel beceri ağırlıklı, varlığın devamı açısından ve teknoloji yapısı cihazların etkin ve verimli kullanılması açısından önemlidir. Eskiden, ok yay ve avcılık olarak tanımlanırken, zamanımızda yayla ve geçiş açısından kamyon ve şoför yapısı önemli olmaktadır.

Var oluş açısından, sosyal sınıf atlanması açısından eğitim önemli bir basamak olmaktadır.

Almanya'ya ilk gidenler işçi iken, daha sonra iş sahibi olarak patron yapısında olmuşlardır. Türkiye'ye para gönderme yerine, orada kalıp, sermaye ile endüstriyel yapıda etkinlik kurmuş, kültürel yapıları değiştirmiştir.

Eğitimin mevcut düzeni korumak için yapılanması, değişim ve gelişimin de sistemdeki yenilenme olmalıdır, kültürel değişime karşı olunması eğitimin amacıdır. Birey arabasını yeniler ama kültür yapısı aynı olmalıdır. Atatürk Çağdaş değil, muasır medeniyet ötesi demesi, değişimi esas alması, *Fikri hür, vicdani hür, irfanı hür*³ eğitici de olması çok farklı bir vurgudur.

www.tr.pinterest.com

İstanbul tarihi vurgusu gibi, çeşitli güçler hakim olmuşlar ama tümü o bölge için varlığı içinde olmuşlardır. Endüstri kültürü yapısında ise, kuruma göre yapılanma olmuştur. Yüksek Teknoloji ile de hakimiyet güç, bilişim denilmiş ve bazı kuruluşlar hakimiyeti ele almak istemişlerdir.

Politika, kurumlardan genel yapıya, Anadolu ve diğer yapıya geçmesi, IMF bağımsızlığı ile, bireylerin hakim olmaya başladığı görülmekte, Amerika artık kendi hakimiyetinin kırılması ile endişe duymaktadır.

5) Din/Devlet/Yönetim boyutu: Yönetim açısından başlıca 3 boyut öne çıkmaktadır. Bunlar; a) Ekonomik, para boyutu: bu Yahudilerin ve sermayedarların

kullandığı yöntem olarak, toplumu para ve gelir ile kontrol etmeye çalışmakta, diğerlerini de çeşitli borsa oyunları ile iflasa sürüklemektedirler. Ayrıca, b) Eğitim, bilgi üstünlüğü, teknolojiyi kullanma ve hakimiyeti bilgi olarak ve bu donanımları kullanarak hakimiyet kuranlar, hocaların gerek TV ve toplumda bilen şeklinde konuşmaları ile bir politik yapı oluşturmaya çalışmakta, karşı çıkanlara da cahil denilmektedir. Son yapı olarak, c) Amir olmak, herhangi bir şekilde, olmaz ise dikta ile yönetimi ele geçirme ve çeşitli vesayet sistemleri ile de ellerinde tutmaktadırlar.

Hakimiyet açısından başka yöntemler de kullanılmakta, Başlıcaları; 1) Ulusal, takım veya grup olarak tanımlananlar ile bizden ve sizden yaratılabilmektedir. 2) Yüksek kültür yapı, eğitilmiş, sermaye hakimiyeti olan ve ben bilirim sizler bilemezsiniz, bize uyanız gerekir yaklaşımıdır. 3) Popüler, belirli şekilde toplumda algı yaratmak ile olmaktadır, yalan boyutu sık kullanılır, niye yapılmıyor, neden maaşlar atmıyor şeklinde, karşılıksız ödemeler ile hazinenin batırılması ile hakim olunmak istenmektedir. 4) Seçim boyutu kullanılmakta, seçilen ve atanmışlar şeklinde yapı temel alınmaktadır. Temel olan birey hakkı yerine grup hakkı denilerek, bir ayrımcılık ile hakimiyet elde edilmesi amaçlanmaktadır. 5) Egemen olan yaklaşım ile, bazı yerlerde asker olmak, bazı toplumlarda aristokrasi boyutu ile hakimiyet sağlanmaktadır.

Ebu Lehep, Allah tanımını biz daha önce de kullanıyorduk, bu açıdan bizim sülaleye peygamber gelmesi bizi sevindirdi, ama peygamber, zengin olmalı ona mal verelim, din eğitimi olmalı, hoca yapalım, aynı zamanda Mekke emiri yapalım demiştir. Kabul edilmeyince de öldürün, bize geçsin amacında olmuştur.

Kültürel açıdan din ile devlet aynı çatı altında toplanmaktadır, birisi hırsızlık günah, diğeri de suç demektir, kavram kargaşası yaratılmamalıdır. Dinler ile modern hukukta suç karışmaz, ama bazı din adamları denilen kişiler karıştırırlar, kendilerini hakim sıfatını koyarlar. Gerçekte ise İslam'da din adamı yok, hoca, öğretmen vardır. Kadı, hukuk kararını veren ise farklı yapıda ve eğitimdedir.

Dikkat edilmesi gereken boyut olarak, Selçuk ve Osmanlı şeriat ile idare edilmemiştir, şeriat Kuran dayanağı olarak; Öztürk: *42/13 Sizin için, dinden, Nuh'a önerdiğini, sana vahyettiğini, İbrahim'e, Musa'ya ve İsa'ya önerdiğimizi şöyle diyerek kanunlaştırdı: "Dini dosdoğru tutun; onda bölünüp fırkalara ayrılmayın!" Onları çağırdığın bu tutum, şirke bulaşanlara çok ağır gelmiştir. Allah, dilediğini kendisi için seçer ve hakka yönelenleri kendisine iletir* ayetine dayandırılır, burada fıkralara ayrılmayın vardır, kuralları çıkaranların ise yaşamları 622 Hicret ele alınır, Peygamber 632 yılında öldüğüne göre, ayrıca 4 Halife döneminde de peygamber sözlerinin metinleri toplanıp yakıldığına göre, hiçbiri Kuran dışı kaynak göstermediğine göre, şeriatın dayanakların tarihleri; 765-855 yılları arasında kişisel düşünceler, ölümden sonra 133-223 yıl geçmesi de, geçerliliğini destanlaştırmakta, ayrıca Papa sözleri gibi olup, hukuk boyutu olarak birey görüşü olmaktadır. Bu açıdan, Laik yapı derken, hiçbir suç kabul edilenin Kuran ile aksi yoktur ve Selçuk, Osmanlı dahil, kanunlarını kendileri yapmışlar ve uygulamışlardır. Atatürk Halifeyi kaldırmış, ama Din İşleri Yüksek Kurulu olarak Devlete bağlı bir üst

kuruluş olarak yapılmıştır. Osmanlıda da zaten danışman niteliğinde olduğu hatırlanmalıdır.

Hierapolis (Pamukkale'nin tarihi adı), yerleşim yerindeki tarihsel hukuk yapısında bir doküman, aklımda kaldığı kadarı ile, bir kişi keçinin ırzına geçerse, a) Çiftçi ve hayvan yetiştiriyorsa, öldürülür, keçi, kesilip yenir, b) Tüccar yapısında ise para öder, keçi kesilip ziyafet çekilir, c) Eğer komutan ve üst düzeyde bir kişi ise, uyarı yapılır, ziyafette o dahil birlikte keçi yenilir. Bu çok saçma gelmemeli, Kudüs saldırısında İsrail kendi hakkını koruduğu ifade ediliyor ama Filistinliler ölmekteler ve yerleşim yerleri elinden alınmaktadır.

Batı din kaygısı ile doğu ile çatışmış görüne bile, kendi aralarında da tarikat kavgası, Katolik ve Ortodoks düşmanlığı belirgindir. Kudüs temelde Hristiyan kaynaklı olsa bile, en fazla ezilenler yapısında olanlar içindedir. Hakim güç kendi inancını oluşturmakta, Yahudi piyasa ve para sermayesi elinde olması ile desteklenen taraf olmaktadır.

Her toplumda bir kendine göre görüş yapılır, bir inanış ile buna tapınılır boyutuna gelinir, laiklik dinsizlik değil, İslam önerisi olduğu 109/6 ile 622 Medine Antlaşması ile Peygamber imzalı olmasına karşın, sanki inanışa karşı olarak sunulması da bireylerin tapınma boyutu, yaratıcı yoktur kavramı da bir putlaştırma boyutudur.

6) İnsan: Yaşam bir süreç içinde olduğuna göre kişi bunu bireyler etkin ve üstün olarak kullanmak isterler. Zenginlik, eğitim ile hoca, alim, bilgin olmak, amir ile yönetici olmak temel hedef olmaktadır. Bunun dayanağı da kendisine göre oluşmalıdır. Gelişme arttıkça mutsuzluklar artmaktadır. Arabası olan en pahalı olanı arzu etmektedirler. Amerika'da Afrika kökenlilerin altlarında en pahalı ve hız yapan arabalar olması dikkati çekmektedir.

Yine kültürel yapı içinde insanın sosyal giysileri farklı olabilmektedir. Bunlar; 1) Ulusal kimlik: kendisine biçtiği kimliğe göre, cinsiyet, ırksal ve bazı takım renkleri gibi durumlar, atkılar, rozet, ile ayrıcalık yaratmak istemektedirler. 2) Yüksek eğitim simgeleri olarak, hekimlerin beyaz önlük, stetoskop ve aksesuarlar öne çıkmaktadır. 3) Popüler sanatçı ve buna benzer hayran olduklarının giysileri ile ayrıcalıklar olabilmektedir. 4) Kitleleri bütünleştiren, müzik ve bazı marşlar, yaklaşımlar da kullanılmaktadır. İzmir Marşı, *Emvatio Smirnis*; İzmirli Rumlara ithaf edilerek çalınırken, sözleri de bir metinde de Kafkas dağlarında çiçekler açar iken, laiklik şeklinde bir bağımsızlık ifadesi olarak zamanımızda söylenmektedir, nasıl algıların değiştiğine örnektir. 5) Egemen olarak: bazı marşlar ve dikta imajlarının görülmesi de bir insanlarda hakimiyet boyutunu öne çıkaran unsurlar olarak tanımlamaktadırlar.

İnsan faktörü önemli, özellikle yeni yapılanma fikrinin kişilerde toplanması ile birçok farklı oluşumlar gözlenmektedir. Atatürk bunlardandır.

7) Sağlık algısı ve yapısı: Hastalık algısı kültürle göre değişmektedirler. Covid aşısının bazıları reddetmesi gibi faktörlerin kültürel dayanakları gözlenmektedir.

Estudamyenidoğan

Bir toplumda her birey kan tükürüyorsa, tüberkülozlu ise, sağlam olanlar toplum dışı kabul edilir.

Aşı karşıtlığının bir gerekçesi de bu hastalık Yaratılış ve Yaratan, Tanrısal bir yaklaşım ise, bizleri cezalandırmakta, aşı ile bunu engellemek de Tanrıya karşı gelmek olarak algılanmaktadır.

Eskimolarda da yaşlı olanlar bir yük kabul edilince, aylara yem yapılmakta, bir bakıma kendi evlerine bir kurban verilmektedir. Tarihte hasta olanların kurban edilmesi de sık olarak rastlanılmaktadır.

Batı yaklaşımında da yaşlı evleri, bir toplanma yeri olmakta, bunlara yaklaşımlarda ötenazi uygulandığı da bilinmektedir.

Sağlık, insan ve toplumun etkinliği açısından önemlidir, Covid tümünden ekonomi ve birçok kavramı değiştirmiş ve değiştirmektedir.

8) Teknolojik boyut: Zamanımızda olduğu gibi teknolojiyi elinde bulunduran hakimiyeti de elinde tutmak istemektedir.

Eski zamanda kılıç kırılmakta ve çok ağır olduğu için taşınması zor idi. Çelik kılıç, Eskalibur bir üstünlük oluşturmuş, ancak Türkler 1200 derecede kömür içinde ısıtma ile işlenebilir, bilenebilir kılıç, daha sonra da bir tarafı demir olup, kırılmaz, tek tarafı küt olarak vurucu işlevi de eklenmiştir. Eğri olması ile orak gibi işlevi de eklenmiştir, Yatağan palaları bu açıdan Tarihte üç eğri kılıçtan biridir.

Bir başka örnek, arabalar 1970 yılı öncesi 100 Km'de 35 litre benzin yakarken, şimdi 4-6 litre yakmaları ile benzin gereksinimleri azalmış ama 45 beygir güçten 200 beygire çıkarak etkinlik artmıştır.

Teknoloji sahibi olmak ile hakimiyet ele geçirmeye çalışılmıştır.

Cumhuriyet ile seçim ile yönetime gelenlerin, teknolojik olanı güç kabul etmemesi ile çatışmalar belirgindir. 15 Temmuz, karma kavramları simge edinerek yönetimi ele geçirme girişimi olmakta, ancak zamanımızda da benzer metotlar ile yaklaşımlar yapılmakta, sürdürülmektedir

Yenidoğan Olgusu

Yenidoğan Dönemi 28 gün, 4 hafta gibi ele alınsa da gebelik sürecini de kapsam içine alınması gerekir, bebeklerin uterusu büyüme ve gelişmesi d öne çıkmaktadır. Bu Evre içinde sağlıklı olanın ölüm oranı düşük olmakta, 0-1 yaş arasındaki ölümün çoğunluğu da Neonatoloji Dönem sorunları olmaktadır. Kısaca bakıldığında, enfeksiyon hastalıkları, immün sistem güçlü olması da ele alınca, sağlıklı bu dönemi geçirenin ölmesi beklememektedir. Kazalar, intiharlar gibi faktörler elbet ayrı tutulmalıdır.

İnsan Türü gelecek nesil açısından sadece bedensel değil, zihin, beceri, değişim ve gelişimin oluşmasını daha ileri taşınması beklenmektedir. Bu açıdan gelecek sadece genetik değil, diğer faktörleri de öne almaktadır.

Estudamyenidoğan

Birçok engelli bireylerin medeniyete yaptığı katkıları hatırladığımızda temel olanın insanlık ve sevgi olduğu hatırlanmalıdır.

Yenidoğan Döneminin iki boyutta önemi belirgindir. Yeni nesil açısından sağlıklı olunması, varlığın devamını sağlamaktadır. İkinci boyut varlığın devamlılığı açısından da ölümlerin önlenmesi ve azalmasının en önemi zaman dilimi olmaktadır.

Unutmamak gerekir ki, hayvanlarda varlık genetik geçiş olmakta, bu açıdan sağlıklı olmak nerede ise varlık için şart olurken, insanlıkta varlık bedensel sağlığın ötesindedir. Medeniyet kavramı farklı yapılanma içindedir.

Genel Değerlendirme

Her birey bir özelliği ile hakim olmak, kültürel, sosyal boyutu öne çıkarmak istemektedir ve bu öğeleri de kendi lehine kullanmak isterler. Bunun için çeşitli gerekçeler bulunabilmektedir. Farklı kültüre uyanlara da *beyin yıkaması* olduğu söylenerek dışlanır.

Sık kullanılan boyut inanç olmaktadır, somut bir verisi yok denilerek, farklı hikaye, epik, destansı boyutlar ve bireylere göre algılar eklenerek olay genişletilmektedir. Suç yazılı, kesin kanıta dayalı somut, zarar ve zulüm üzere olması gerekirken, kıyas, örnek ve mukayese, yorum yasak iken tam tersi uygulanmaktadır.

Kuran ise açık ve nettir: a) *YN Öztürk: 109/6 Sizin dininiz size, benim dinim bana, Ahmed Hulusi: Sizin din anlayışınız, inancınız size, benim din anlayışım, inancım da banadır* denilmekte, ayrıca b) 622 Medine anlaşmasında da 20. Maddede: *Yahudilerin dinleri kendilerine, müminlerin dinleri kendilerinedir, buna Mevlaları da dahildir* ifadesini bulur. Aynı Tanrıya inanıyoruz bütünleşelim bile denilemez. Yahudiler tüm Firavundan kaçtıktan sonra altın buzağı yapıp, maddi açıdan en üstün boyutu ortaya koyarak buna tapmaları ile, tanrı ile Yaratan kavramlarını tanımlayamadıkları anlaşılmaktadır.

Sıklıkla Tanrı ile Allah tanımı farklıdır, Kuran 44 yerde Tanrı yoktur, 14 yerde de İlah yoktur derken, İncil'de de John 1/14 ifadesinde de "*God is Love*" denilerek soyut kavramda oluşturulmaktadır. Bizden ayrı tutulamaz, sevgi bibi bütünleşmeli, 50/16: *Şah damarından yakınız (Öztürk: 50/16 Yemin olsun ki, insanı biz yarattık. Nefsinin ona neler fışıldadığını da biz biliriz. Biz ona, şah damarından daha yakınız), 2/186: ben Karib'im (anlayış sınırı kadar yakın) (Öztürk: 2/186 Kullarım sana benden sorarlarsa ben Karib'im, gerçekten çok yakınım)* ifadesi vardır, putlaştırma yapılmamalıdır.

Örnek olarak Kuran açık ve net olarak 5/32: *(YN Öztürk: 5/32 İşte bu yüzden biz, İsrail oğulları üzerine şunu yazdık: Kim bir kişiyi, bir kişiye karşılık yahut yeryüzünde bir fesat sebebiyle olmaksızın öldürürse, insanları toptan öldürmüş gibidir. Ve kim bir kişiye hayat verirse insanlara toptan hayat vermiş gibidir. Ant olsun, resullerimiz onlara açık-seçik kanıtlar getirmişlerdir. Ama onlardan birçoğu*

Estudamyenidoğan

bunun ardından da yeryüzünde zulüm ve azgınlığa sapmaktadır) ifadesi yerine, İslam adam öldüren ve yok eden olarak uygulanması, kültürel değiştirme, bozma sonucudur. İsrail kendisi dışında olanların yok edilmesi, sürülmesi üzerine kültürel yapı olduğu açısından bu vurgu olması da açık görülmelidir.

Her birey kendi açısından kültürel boyutu değerlendirmekte, sonuçta gurur duymakta, varlık açısından gerekli görmekte, kimi ise pişman olmakta, başkasına kaçmak istemektedir. Ne olursa olsun, birey zarar ve zulüm içinde olmadıkça her bireyin davranışı kabul edilmeli, yorumlanmamalıdır. Bireyler hür ve bağımsızdırlar ve insanları bireyler oluşturturlar. 9 milyar insan varsa, 9 milyar farklı yapı da kabul edilmelidir.

Hiçbir kültürel yapı diğerini kabul etmek istemez, bu kendi varlığının yok olacağı endişesindedir. Atatürk *ben sporcunun çevik ve ahlaklısını severim*⁵ demesi gibi, etik ilkeler olmadıkça Fenerbahçe ve Galatasaray hiçbir zaman bütünleşmez, anlaşmazlar, temelde birbirlerinin oluşması ile karşılaşma olduğu gerçeğini unutmakta, ihmal etmektedirler.

Hiçbir kişi kültürel yapısı açısından yargılanmamalıdır. Nitekim Anayasa'da: **X. Kanun önünde eşitlik; MADDE 10- Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.**

Eski algı olarak, tarihsel yapı içinde, en geri olanların Göçebe Kültürü olduğu ve gelişimin Bilişim Çağı olduğu yargısı ile, insanları ayırmışlardır. Bunun geçerli olmadığı, insanların tüm kültürel varlığı ortama göre taşıdığı gözlenmektedir. Soyadı ile Kabile Kültür yapısı, yerleşim yerleri ve Vatan sevgisi ile Tarım Kültürü, çalıştığı yer olarak Kurum kültürü, kullandığı teknoloji ile Bilişim Kültürü yapısında olarak, kısaca bir birey çoklu kültürel yapı temsilcisi olabilmektedir. Bu açıdan Birey Hakkı çerçevesinde ele alınarak, kültürel yapı, belirli bir hudut, kalıp içinde ele alınmamalıdır. Her bir kültürün olumlu boyutu temelinde irdelenmesi dikkate alınmalıdır.

Kaynaklar

1) Güvenç, B. İnsan ve Kültür. Boyut Yayıncılık, İstanbul, 2018.

Türk, Çalış, öğün, güven www.webtekno.com

Ahlaklısını severim www.habernediyor.com

God is love 1 John 4:16 www.bibleref.com

6) . 2008.

7) Existence, Presence (Quran Surah: 97, Verse: 874, Result: 1057). Quran, www.ahmedhulusi.org, 2008.

8) After Life, Death (Quran Surah: 73, Verse: 241, Result: 29120). Quran, www.ahmedhulusi.org

Estudamyenidogan